

Het Belgische beleid tegen de honger?

Beleidsvoorstellen van de Coalitie tegen de Honger met betrekking tot de voedselcrisis

Wereldvoedseldag: 16 oktober 2009



Business as usual is not an option: politieke wil is noodzakelijk om van koers te veranderen

"The way the world grows its food will have to change radically to better serve the poor and hungry if the world is to cope with a growing population and climate change while avoiding social breakdown and environmental collapse." **International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development (IAASTD)**

"Increased investment in agriculture will not benefit small farmers without action to reduce market instability and create an enabling environment". **Olivier De Schutter, Special Rapporteur on the Right to Food**

Voedselcrisis

De recente voedselcrisis gaat gepaard met andere crisissen op economisch en financieel vlak, maar ook rond energie, klimaat en natuurlijke grondstoffen. Ondanks de sterke daling van de landbouwprijzen op de internationale markten, is het aantal mensen dat honger lijdt fors toegenomen: meer dan een miljard mensen is chronisch ondervoed.

Als de onderliggende oorzaken niet aangepakt worden, zal dit onrecht blijven bestaan. Wanneer de voedselprijzen aan de landbouwer zeer laag zijn, kunnen honderden miljoenen kleine landbouwproducenten niet in hun eigen voedselbehoefte voorzien. Zijn de prijzen voor de gezinnen zeer hoog, dan zijn het de honderden miljoenen arme consumenten die op hun beurt honger lijden. Dit zijn in de eerste plaats arme boeren, landarbeiders, werklozen en mensen met een laag inkomen. Deze prijsschommelingen zorgen bovendien voor meer speculatie op de landbouwmarkten.

Daarenboven geeft de toegang tot natuurlijke rijkdommen steeds vaker aanleiding tot conflicten. Ondanks hun fundamentele rol in de voedselproductie, genieten vrouwen nog steeds te weinig van de noodzakelijke rechten op de toegang en de controle van deze rijkdommen.

De uitdaging van de klimaatcrisis voor de landbouw is enorm. De globale impact van de klimaatverandering op landbouwgewassen zal de voedselzekerheid bedreigen, in het bijzonder voor de meest kwetsbare bevolking. De inbeslagname van vruchtbare gronden in ontwikkelingslanden door olielanden, financiële fondsen en anderen versterkt de ongelijkheid op vlak van recht op voedsel en toont een gebrek aan vertrouwen aan in het functioneren van de mondiale landbouwmarkt.

Toch is er sprake van politieke wil om landbouw opnieuw als belangrijkste pijler van ontwikkeling en de strijd tegen armoede te beschouwen. Dit moet zich echter vertalen in engagementen op lange termijn.

Uitdagingen:

- Het ontwikkelen van een stevig en adequaat landbouw- en voedselbeleid, met de participatie van de betrokken actoren, in eerste instantie organisaties van boeren en boerinnen.
- Het versterken van de politieke ruimte van de staten om de eigen markten te reguleren om het recht op voedsel veilig te stellen en lonende en stabiele prijzen voor de producenten te garanderen binnen een context van sterke volatiliteit en van klimaatverandering .
- Het erkennen van het multifunctionele karakter van landbouw (voedselzekerheid, werkgelegenheid, rurale ontwikkeling, beheer van natuurlijke rijkdommen) waarbij voorrang aan familiale en duurzame landbouw wordt gegeven.
- De toegang tot en de eerlijke controle over natuurlijke rijkdommen (grond, water, biodiversiteit...) en andere productieve factoren (kennis, kredieten, infrastructuur...) aan de vrouwen en mannen die ze gebruiken.
- De machtsverhoudingen binnen de voedselketen wijzigen door de marktmacht van de boeren te versterken ten opzichte van de agrovoedingsindustrie en de grootdistributie. Dit moet de toeleveringsvoorwaarden scheppen die de noden, verwachtingen en legitieme belangen van de verschillende actoren in de keten veilig stellen.



Herdenken van het beleid in functie van voedselsoevereiniteit

Het landbouw-, handels-, en ontwikkelingsbeleid zijn er niet in geslaagd het recht op voedsel te garanderen, de armoede op het platteland te verminderen, de markten te stabiliseren, de nodige landbouwinvesteringen te promoten en de natuurlijke rijkdommen op een duurzame manier te beheren, de gelijkheid tussen man en vrouw te verzekeren. Er dringen zich bovendien nieuwe uitdagingen op: de klimaatsverandering, de energie- en financiële crisis en een toenemende druk op het gebruik van natuurlijke rijkdommen...

Omdat landbouw aan essentiële behoeften (voedselzekerheid, tewerkstelling op het platteland, milieubeleid, vermindering van de armoede, bestrijding van de klimaatsverandering) beantwoordt, moeten we erkennen dat landbouw een specifieke sector is die niet enkel door de regels van de markt kan gereguleerd worden en die steeds gepaard moet gaan met een sterk landbouw- en voedselbeleid.

Landbouw blijft voor vele ontwikkelingslanden de belangrijkste sector in de strijd tegen de armoede.

Onze eisen moeten worden gezien **in het kader van voedselsoevereiniteit:**

Voedselsoevereiniteit is het recht van volkeren op een reguliere, permanente en vrije toegang tot een adequate en voldoende voeding, aangepast aan de lokale culturen, geproduceerd op basis van duurzame en milieuvriendelijke methodes, alsook het recht om eigen landbouw- en voedingssystemen te definiëren, zonder dat deze schade berokkenen aan andere volkeren.

Vragen om een sterk Belgisch engagement

1. De Wereldvoedseltop: een internationale architectuur van het voedsel- en landbouwbeleid

De Wereldvoedseltop zal bepalen wie over het landbouw- en voedselbeleid moet beslissen om op huidige en toekomstige uitdagingen antwoorden te kunnen bieden.

België moet een gerespecteerd, democratisch en legitiem beleidsorgaan verdedigen dat gebaseerd is op volgende principes:

- Publieke overheden moeten het respect voor het recht op voedsel garanderen en het kader scheppen voor een landbouw- en voedselbeleid dat gebaseerd is op voedselsoevereiniteit. De nationale en regionale actieplannen moeten vertrekken vanuit lokale uitdagingen en van daaruit de internationale uitdagingen aangaan.
- Globale beslissingsorganen situeren zich binnen de Verenigde Naties.
- Beleidsbeslissingen toetsen aan het recht op voedsel en het hanteren van een holistische visie om de honger te bestrijden
- Het verzekeren van de effectieve participatie van sociale actoren, in de eerste plaats zij die onmiddellijk te lijden hebben onder voedselonzekerheid, met name de organisaties van boeren en boerinnen.
- Het versterken van de verantwoordingsplicht van de verschillende betrokken actoren, in het bijzonder van overheden en internationale instellingen.



2. Het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie: het verdedigen van een duurzame familiale landbouw en het versterken van de beleidscoherentie.

Het Belgisch Voorzitterschap van de EU is een unieke gelegenheid om op de oriëntatie van het Europese beleid te wegen. België moet ten volle voor een duurzame familiale landbouw en voor een versterking van de coherentie binnen het Europese beleid gaan.

Investeren in duurzame familiale landbouw

- Tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap andere EU-landen aanzetten om meer ontwikkelingsgeld voor duurzame familiale landbouw te voorzien.
- Voorrang geven aan lokale en regionale voedselproductie, gebaseerd op familiale gediversifieerde en agro-ecologische productiesystemen.
- Investeren in lokale economische ontwikkeling, de promotie van rurale werkgelegenheid, duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen, aanpassing aan klimaatveranderingen, het behoud van de vruchtbaarheid van de bodem,...
- Ondersteuning en versterking van de rechten van de vrouw om de strijd aan te gaan tegen de feminisering van de armoede op het platteland.
- Ondersteunen van landhervormingsprogramma's: irrigatie, kredieten, aangepaste technologieën voor een eerlijke toegang tot productiemiddelen.
- Betrokkenheid van landbouworganisaties in het beheer van deze programma's.
- Versterking van rurale infrastructuur (wegen, scholen, verzorging, elektriciteit,...), van de toegang van de producenten tot informatie (over de markten, technologieën, commerciële onderhandelingen, landbouwbeleid, sanitaire normen, enz) en van de verwerking en vermarkting van landbouwproducten.

Een coherent, rechtvaardig en solidair landbouw - en handelsbeleid.

- De voedselsoevereiniteit van volkeren en staten mag niet onder druk komen te staan door de handelspolitiek en liberalisering van de landbouwmarkten, door het energiebeleid en de maatregelen die bijdragen tot de opwarming van het klimaat, door het financieel, wissel- en investeringsbeleid dat aanleiding kan geven tot hogere schulden van ontwikkelingslanden
- Coherentie verzekeren tussen de beleidsdomeinen (landbouw, ontwikkelingssamenwerking, handel, energie- en investeringsbeleid, landbouwonderzoek...) tov de principes van voedselsoevereiniteit en de naleving van het recht op voedsel, zoals gedefinieerd in de Vrijwillige Richtlijnen van de FAO over het adequaat recht op voedsel.
- Op Europees niveau verplichte procedures voor onafhankelijke evaluatiestudies bevorderen die de impact van de politieke beslissingen in de verschillende beleidsdomeinen in het Noorden op familiale landbouw in ontwikkelingslanden evalueren, en desgevallend hun negatieve gevolgen rechtekken, in samenwerking met de boerenorganisaties. De genderdimensie moet ook in deze studies opgenomen worden.
- Een rechtvaardig en solidair landbouw- en handelsbeleid bevorderen door marktbescherming tegen de invoer van goedkoop voedsel toe te laten, bijvoorbeeld door beperkingen op ingevoerde hoeveelheden op te leggen of variabele douanerechten te heffen; door marktregulerende maatregelen te nemen die de volatiliteit van de markten beperken en aan de producenten lonende en stabiele prijzen op de lokale en regionale markten garanderen, waaronder: ondersteuning van duurzame productiemethoden, maatregelen die vraag en aanbod beter op elkaar doen afstemmen, ondersteuning van strategische voedselvoorraden, akkoorden die de adequate regulering van de internationale handel voor specifieke producten toelaten, het verbod op financiële speculatieve activiteiten op termijnmarkten in de landbouw.



3. Het Belgisch beleid tegen de honger: boerenorganisaties in het centrum van de strategienota

België heeft beslist om de hulp aan de landbouw te vergroten, door middel van een significante en bijkomende verhoging van middelen voor ontwikkelingssamenwerking. Deze hulp zal aangewend worden volgens de vastgestelde prioriteiten van de nieuwe strategienota met betrekking tot landbouw en voedselzekerheid.

De prioriteiten binnen de nieuwe strategienota moeten liggen op:

- Het erkennen van de rol en de verantwoordelijkheden van boerenorganisaties als actoren van overleg met de overheden en de andere betrokken actoren, in het bepalen, het uitvoeren en de evaluatie van het beleid en de programma's.
- Het versterken van hun capaciteiten zodat zij hun rol en verantwoordelijkheden legitiem kunnen opnemen, rekening houdend met de doorslaggevende rol van de vrouw in de familiale landbouw. Deze ondersteuning moet op lange termijn gebeuren, zodat men kan investeren in het menselijk kapitaal van deze organisaties.
- Het ondersteunen van familiale duurzame landbouwmodellen
- Versterken van de coherentie tussen het Belgisch en Europees beleid en het beleid van ontwikkelingslanden, om het recht op voedsel en voedselsoevereiniteit binnen de ontwikkelingslanden te promoten.

Om een sterk en bepalend **Belgisch beleid tegen de honger** te voeren is het noodzakelijk om:

- Overleg te promoten tussen betrokken lokale actoren en donoren binnen de concentratielanden
- De participatie van boerenorganisaties, ngo's en lokale overheden te faciliteren bij de voorbereidingen van de gemengde commissies, de formulering, de opzet en evaluatie van programma's.
- Het versterken van het functioneren van het landbouwplatform dat de Belgische actoren van de ontwikkelingssamenwerking groepeerd door het een erkend consultatief mandaat te geven.
- De betrokkenheid van het Parlement in beslissingen betreffende voedselzekerheid versterken door het oprichten van een landbouw 'focusgroep' binnen de parlementaire commissie Buitenlandse Zaken. Het mandaat van deze groep kan inhouden: jaarlijks een debat organiseren op basis van impactstudies of op basis van regelmatige audits van de Belgische verantwoordelijken in de internationale instellingen (Wereldbank, FAO, Rapport van recht op voedsel van de raad voor mensenrechten, IFAD, WTO,...) over de coherentie van de programma's van deze instellingen met de doelstellingen van het Belgisch beleid tegen de honger
- Gemeenschappelijke belangen faciliteren tussen boerenorganisaties en andere actoren van het Belgische en Europese middenveld enerzijds en de actoren uit het Zuiden anderzijds om duurzame en solidaire beleidsvoorstellen te ontwikkelen.
- Overleg tussen de betrokken overheidsinstellingen en andere actoren van het Belgische en Europese middenveld rond de thema's landbouw en ontwikkeling.



De politieke agenda voor het beleid tegen de honger en het bevorderen van de voedselsoevereiniteit kan ingedeeld worden rond vier assen:

1. Ontwikkelingssamenwerking

- De **Wereldvoedseltop** in November 2009
- De parlementairen zorgen voor de opvolging van de **resolutie** over de voedselcrisis die in de Kamer werd gestemd. Daartoe kan een werkgroep landbouw worden opgericht binnen de commissie Buitenlandse Zaken.
- In de discussie over het jaarlijkse **budget van het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking**, moeten de engagementen die werden genomen in het kader van de strijd tegen honger, en de opwaardering, zowel kwantitatief als kwalitatief, van de familiale landbouw en steun aan organisaties van boeren en boerinnen in dat beleid worden geconcretiseerd.
- In **2010** zal het parlement zich uitspreken over de nieuwe Belgische "strategienota" inzake landbouw en voedselzekerheid in het ontwikkelingsamenwerkingbeleid en zal erop letten dat de prioriteiten van de betrokken actoren opgenomen worden.

2. Handelsbeleid

- In **2010** moet een nieuwe impuls worden gegeven aan de WTO onderhandelingen, zodat de ontwikkelingsdoelstellingen, het recht op voedsel en voedselzekerheid centraal komen te staan in deze onderhandelingen.
- In de onderhandelingen rond handel (inclusief de Economische Partnerschapsakkoorden met de ACP-landen) ervoor zorgen dat de ACP-landen de nodige politieke ruimte krijgen om met hun handel- en voedselbeleid een antwoord te bieden op de voedselcrisis.



3. Landbouwbeleid

- Twee andere Europese uitdagingen vanaf **2010**: doelstellingen bepalen voor een nieuw landbouwbeleid na 2013, en als gevolg hiervan het debat voeren rond het Europese landbouw-budget.

4. Energie- en klimaatbeleid

- Tijdens de VN-top van Kopenhagen in **december 2009** moeten maatregelen worden genomen om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Voldoende financiering voor de ontwikkelingslanden om hun capaciteiten te versterken voor mitigatie en adaptatie aan de klimaatverandering, ook in de landbouwsector, moet deel uitmaken van de beslissingen die worden genomen. Deze financiering moet bovenop de 0,7% komen.

Deze tekst werd ondertekend door:

11.11.11. Koepel van Vlaamse Noord-Zuidbeweging, ADG-Développement, Boerenbond, Broederlijk Delen, Caritas International-Belgique, CDI-Bwamanda, CNCD-11.11.11, Collectif Stratégies Alimentaires, Entraide et Fraternité, FIAN, Fédération Unie de Groupements d'Éleveurs et d'Agriculteurs - FUGEA, Fédération wallonne de l'agriculture - FWA, Le Monde selon les Femmes, Oxfam-Magasins du Monde, Oxfam-Solidariteit, Oxfam Wereldwinkels, SOS Faim, Trias, Vredeseilanden, Wervel



coalitie tegen de honger
coalition contre la faim